

Koronakriisistä selvittäään terveyteen, työ- ja toimintakykyyn sekä työllisyyteen tehtävillä investoinneilla. Järjestöt ovat osa ratkaisua.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöt ovat merkittävä voimavara hyvinvoinnin edistäjinä ja ihmisoikeuksien puolustajina. Järjestöjen toimintaedellytykset on turvattava pitkäkestoisella ratkaisulla, joka varmistaa vahvan järjestöautonomian.

Kansanterveyden haasteet vaativat yhteiskunnallisia ratkaisuja. Epäterveellinen ruokavalio lisää väestön sairastavuutta ja aiheuttaa kustannuksia sekä yksilöille että yhteiskunnalle erityisesti julkisen terveydenhuollon menojen kasvuna. On otettava käyttöön terveysperusteinen valmistevero, joka vähentää liiallisen sokerin, suolan ja kovan rasvan saantia.

Työllisyyttä parannetaan tuottavuutta nostamalla, ei leikkaamalla sosiaaliturvaa. Työn tuottavuutta lisätään vahvistamalla ihmisten terveyttä, työkykyä ja osaamista. Verotuksen painopistettä on siirrettävä työn verotuksesta työllisyydelle ja kasvuille vähemmän haitallisiin veroihin, kuten valmiste- ja ympäristöveroihin.

Järjestörahoituksen tulevaisuus on turvattava nyt

Rahapelitoiminnan tuotot laskevat. Sillä on suuri merkitys sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden, liikunnan ja nuorison, kulttuurin ja taiteen sekä tieteen toimintaedellytyksille. Riihessä on päätettävä, miten järjestötoiminnan tulevaisuus ratkaistaan kestävästi. Ratkaisun on kunnioitettava järjestöjen autonomiaa.

- Veikkaus Oy:n kautta kerättävät valtionavustustoiminnan määrärahat on kohdennettava yleishyödylliseen kansalaisjärjestötoimintaan.
- Tuotoista on irrotettava rahoituskohteet, jotka kuuluvat selkeästi julkisen vallan vastuulle.
- Emme kannata, että järjestöjen rahoitus siirretään maksettavaksi suoraan valtion budjetista. Se lisää järjestötoiminnan epävarmuutta ja vaikeuttaa pitkäjänteistä suunnittelua. Budjettirahoitus myös lisää pahimmillaan kansalaistoiminnan poliittista ohjausta ja heikentäisi autonomiaa.
- Arpajaisvero laskettava pysyvästi kuluvan vuoden tasolle.
- Rahoituskohteiden siirtäminen valtion budjetissa paikasta toiseen ei ratkaise keskeistä haastetta eli tuottojen vähentymistä. On tärkeää, että jokainen avustuksen saajan tarkastelee toimintaansa kriittisesti ja arvioi, mikä on tarpeellista ja mikä voidaan tehdä toisin.

Suomessa otettava käyttöön terveysperusteinen valmistevero

Verotus on yksi väline rakentaa nykyistä terveellisempiä valintoja tukevaa ruokaympäristöä. Terveysvero ohjaa kulutusta ja tuotekehitystä kansanterveydellisesti parempaan suuntaan. Onnistuessaan vero vähentää elintaso- ja kansansairauksia, pienentää terveydenhoitokuluja sekä parantaa elämänlaatua ja hyvinvointia.

- Terveysperusteisen valmisteveron selvitystyö on käynnistettävä välittömästi.
- Verotus on saatava voimaan vuoden 2023 alusta.

Tuottavuutta lisää investoimalla ihmisten terveyteen, osaamiseen ja työkykyyn

Työllisyyttä parannetaan nostamalla tuottavuutta, ei leikkaamalla sosiaaliturvaa. Tuottavuutta lisätään panostamalla ihmisten terveyteen, työkykyyn ja osaamiseen. Tavoitteena on oltava, että Suomi investoi taloudellisesti vähintään yhtä paljon terveyteen ja osaamiseen kuin muut Pohjoismaat. OECD:n mukaan Suomessa keskeiset työllistymisen esteet liittyvät terveyteen ja osaamiseen, eivät työttömien liian vähäiseen kannustamiseen.

Verotuksen on tuettava kasvua. Verotuksen painopistettä on siirrettävä työn verotuksesta työllisyydelle ja kasvulle vähemmän haitallisiin veroihin, kuten valmiste- ja ympäristöveroihin. Pienituloisimmille ja perusturvan varassa eläville ympäristö- ja terveysperusteisten verojen korotukset pitää kompensoida esimerkiksi vähimmäismääraisten päivärahojen ja toimeentulotuen kautta.

Investoinnit osaamiseen ja koulutukseen

Euroopan komissio suosittelee Suomelle toimia, joilla helpotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöpulaa. Perusasteen varassa oleville aikuisille on lisättävä erityisesti tutkintoon johtavaa ammatillista koulutusta. Lisäksi tarvitaan työvoimapolitiittista koulutusta heikossa työmarkkina-asemassa oleville ihmisille.

- Sosiaali-, terveys- ja koulutussektoreille tarvitaan vuosina 2022–2024 yhteensä 2000 lääkäri-, 10 000 sairaanhoitaja-, 7000 sosionomi-, 1000 sosiaalityön sekä 1000 lastentarhanopettajakoulutuksen uutta aloituspaikkaa. (Kehyskaudella keskimäärin 123 milj. euroa vuositasolla. Käynnistetään EU:n elpymispaketista saatavalla rahoituksella)
- Ensimmäisen ammatillisen toisen asteen tutkinnon suorittavien 25–55-vuotiaiden määrää on lisättävä 10 000 aikuisella vuodessa. (uudelleen kohdennus ammatillisen koulutuksen sisällä)
- Lisätään työvoimakoulutusta erityisesti työttömille, joilla on matala koulutustaso, tai joiden osaaminen on vanhentunut (20 miljoonaa euroa vuositasolla, 10 vuotta).

Investoinnit terveyteen ja toimintakykyyn

Suorilla panostuksilla kansalaisten hyvinvointiin korjataan koronakriisin aikana syntyneitä hoitovelkaa sekä vähennetään terveydellisiä esteitä saavuttaen korkea työllisyysaste. Mielen terveyden ongelmat ovat yleisin syy työkyvyttömyyteen.

- Terapiatakuu on toteutettava tämän vaalikauden aikana terveyden ja työkyvyn vahvistamiseksi. Terapiatakuu on irrotettava laajemmasta hoitotakuusta, ja toteutettava etupainotteisesti. (35 miljoonaa euroa vuositasolla, 10 vuotta. Käynnistetään EU:n elpymispaketista saatavalla rahoituksella)
- Sosiaali- ja terveyskeskuksista on saatava tukea myös työkyvyn vahvistamiseen. Tämä edellyttää, että kaikkiin tulevaisuuden sote-keskuksiin perustetaan poikkihallinnollinen työkyvyn tuen tiimi.
- Sosiaali- ja terveysjärjestelmän tuottavuutta on lisättävä tietojärjestelmä- ja terveysteknologian investointiohjelmalla. (300 milj. euroa, kertaluontoinen. Rahoitus EU:n elpymispaketista)
- Sote-palveluiden sisällöllinen ja rakenteellinen kehittäminen on tärkeää, jotta koronakriisin aiheuttama hoitovelka pystytään korjaamaan. Perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamisen sekä lastensuojelun vähimmäishenkilömitoituksen kiristämisen valmistelua on jatkettava hallitusohjelman esittämällä tavalla. (100 miljoonaa euroa vuositasolla. Käynnistetään EU:n elpymispaketista saatavalla rahoituksella.)
- Palvelujen saatavuuden parantamiseksi perusterveydenhuollon lääkärikäynnit tulee säätää maksuttomiksi. (70 milj. euroa vuositasolla)

Investoinnit erityisryhmien työllistymiseen

Väestön työllisyyttä nostavien terveys- ja osaamisinvestointien rinnalla on investoitava myös erityisryhmien, kuten nuorten, maahanmuuttajien, pitkäaikaistyöttömien, pitkäaikaissairaiden, vammaisten ihmisten ja iäkkäiden työllistymiseen. Koronakriisin vuoksi erityisesti heikommassa työmarkkina-asemassa olevien palvelutarpeisiin ei ole vastattu riittävästi.

- Palveluelan maksamiseen tarvitaan rahaa erityisesti palkkatuetuun työhön, työvoimakoulutukseen ja työhönvalmennukseen. Resurssit on suunnattava TE-toimistoille. (50 miljoonaa euroa vuositasolla, 10 vuotta)
- Kokoaikatyön normivaikeuttaa erityisesti vammaisten ihmisten ja pitkäaikaissairaiden työllistymistä. Työllisyysasteen parantaminen edellyttää parempaa työhyvinvointia, työajan joustojen

käyttöönottoa, osa-aikatoita sekä työnteon muotojen moninaisuutta. Tarvittaessa tavoitteita on edistettävä lainsäädännöllä.

- Työkykyohjelmassa kokeillaan tuetun työllistämisen malleja. Malleista on tehtävä valtakunnallisia ja samalla keinoja on laajennettava uusille ryhmille, kuten nuorille ja maahanmuuttajille. (20 miljoonaa euroa vuositasolla, 3 vuotta)

Investoinnit ihmisten toimeentuloon

Perusturva ei riitä kattamaan kohtuullista minimikulutusta. Koronakriisi on tuonut näkyväksi myös puutteet sen kattavuudessa. Akuutin kriisin ollessa ohi ei ole varaa ryhtyä heikentämään perusturvaa, vaan perusturvan tason ja kattavuuden ongelmiin on löydettävä pysyvämpiä ratkaisuja. Perusturva kannattelee ihmisiä läpi taantumun ja ehkäisee ongelmien syvenemistä.

- Koronakriisin myötä käyttöön otettuja määräaikaista sosiaaliturvaetuuksien laajennuksia on jatkettava, mikäli epidemiatilanne jatkuu haastavana.
- Pidemmällä aikavälillä perusturvan tason korottamista on jatkettava asteittain siten, että sillä saavutetaan viitebudjettien määrittelemä kohtuullisen minimin taso.

TULOT JA MENOT kehyskaudella ja sen jälkeen

Menot

- Sosiaali-, terveys- ja koulutussektoreiden korkeakoulutukseen 21 000 lisäaloiutuspaikkaa vuosina 2022-2024 (Kehyskaudella keskimäärin 123 milj. euroa vuositasolla. Käynnistetään EU:n elpymispaketista saatavalla rahoituksella)
- Työttömien työvoimakoulutus (20 miljoonaa euroa vuositasolla, 10 vuotta)
- Terapiatakuu (35 miljoonaa euroa vuositasolla, 10 vuotta. Käynnistetään EU:n elpymispaketista saatavalla rahoituksella)
- Perusterveydenhuollon hoitotakuun kiristäminen (100 miljoonaa euroa vuositasolla. Käynnistetään EU:n elpymispaketista saatavalla rahoituksella.)
- Palvelujen saatavuuden parantamiseksi perusterveydenhuollon lääkärikäynnit tulee säätää maksuttomiksi. (70 milj. euroa vuositasolla)
- Sosiaali- ja terveysjärjestelmän tuottavuuden lisääminen tietojärjestelmä- ja terveysteknologian investointiohjelmalla. (300 milj. euroa, kertaluontoinen. Rahoitus EU:n elpymispaketista)
- Palveluelan maksamiseen tarvittava raha erityisesti palkkatuettuun työhön, työvoimakoulutukseen ja työhönvalmennukseen (50 miljoonaa euroa vuositasolla, 10 vuotta)
- Työkykyohjelman laajentaminen (20 miljoonaa euroa vuositasolla, 3 vuotta)

Tulot

- Käyttöön vuonna 2023. Terveysperusteinen valmistevero, joka kohdistuu sokeriin, suolaan ja kovaan rasvaan (500 – 1000 miljoonaa euroa vuositasolla, 10 vuotta)

Lisätiedot: yhteiskuntasuhdepäällikkö Ulla Kiuru, ulla.kiuru@soste.fi, p. 040 744 0888